

**Wagnerova velkopáteční myšlenka *Parsifala* •
Zasvěcovací školy Atlant'anů; trottové a druidové •
Rostlinný kalich jako obrácený svátý Grál • Otupělost -
pochybnost - blaženost • Klingsor a Kundry • Wagner
jako křesťanský misionář**

Tuto látku Wagner načrtl a chtěl ji rozpracovat v roce 1856. To, co se mu tenkrát nepovedlo, stálo před jeho duší jiným způsobem již o rok později. V roce 1857 pojal onu velkou myšlenku k *Parsifalo- vi*. Je pozoruhodné, jak celé mystérium *Parsifala* vstoupilo do duše Richarda Wagnera v jednom okamžiku. Bylo to na Velký pátek roku 1857 ve vile Wesendonck u Curyšského jezera. Tehdy se podíval ven na rašící, pučící a kvetoucí přírodu. A v tom okamžiku mu svítila souvislost mezi rašící přírodou a Kristovou smrtí na kříži. Tato souvislost je tajemstvím svátého Grálu. Od tohoto okamžiku procházela duší Richarda Wagnera myšlenka, že musí tajemství svátého Grálu vyslat do světa v hudební formě.

Chceme-li porozumět tomuto osobitému zážitku v duši Richarda Wagnera, musíme se v dějinách vrátit o několik tisíc let nazpět.

(...)

V době, kdy začínají křížové výpravy, a ještě o něco dříve, nacházíme v jednom kraji na severu Španělska jedno důležité mystérium. Mystéria, která tenkrát existovala, se nazývala pozdějšími gótskými mystérii. Lidé, kteří do nich byli tenkrát zasvěcováni, se nazývali templáři neboli rytíři svátého Grálu. K nim patřil i Lohengrin. Společenství rytířů Grálu představuje něco, co se liší od jiného rytířstva. Toto jiné společenství rytířů mělo své sídlo v Anglii, ve Walesu. Všechno, co se ve středověku vypráví o králi Artušovi a jeho společenství kulatého stolu, navazuje na toto jiné zasvěcovací společenství.

V pradávných dobách, dávno před vznikem křesťanství, se na Zemi pohyboval proud lidí ze západu na východ. Je to už velmi dávno. Kdysi se v oblasti Atlantského oceánu nacházela Atlantida, kde bydleli naši velmi vzdálení předkové, Atlant'ané. Všechen lid,

kteřý osídlil Evropu a Asii až po Indii byli potomci Atlanťanů. Tito Atlanťané žili za zcela jiných podmínek než pozdější lidé. Žili zcela hierarchicky pod vedením takovýchto zasvěcovacích škol. Veškerá vláda a panování tenkrát vycházely od zasvěcenců. Jedna slavná zasvěcovací škola byla na severu dnešního Ruska. Zdejší zasvěcenci se nazývali trottové. Jiná zasvěcovací škola se nacházela na západě Evropy, kde se zasvěcenci nazývali druidové. Od těchto zasvěcenců pocházely všechny sociální instituce [sloužící k tomu], aby byl mezi lidské zástupy vnášen řád.

Nahlédněme nyní do těchto nejstarších škol. Jakému tajemství se zde učilo? V různých dobách se měnily jen formy těchto nauk. Je nanejvýš pozoruhodné, že tu bylo na nejvyšší míru rozvíjeno tajemství, které pocítil Richard Wagner, totiž jak na jaře pučící příroda souvisí s tajemstvím kříže.

Jde o to, aby si člověk nejprve uvědomil, že veškerá síla vznikání, spočívající mimo zvířecí a lidskou říši, je patrná i v říši rostlin. Na jaře vyvěrá z matky Země božská tvořivá síla. Žáci museli poznat, že existuje tato souvislost mezi silou, která vychází ze Země, když se pokrývá zeleným kobercem, a božskou tvořivou silou. Bylo jim řečeno: Venku v otevírajících se květních kališích vidíte sílu, jež se soustřeďuje v semenech. Z květu vzejdou nesčetná semena, která, vložena do země, mohou vytvořit něco nového. Žák pak celou svou bytostí cítil, že to, co se odehrává venku v přírodě, není nic jiného než to, co se odehrává i v lidské a zvířecí říši, co se však u rostliny odehrává bez žádosti, zcela cudně.

Duši žáků musela prostoupit nekonečná nevinnost a cudnost, dřímající v květních kališích rostliny. Dále jim bylo řečeno: Květy otevírá paprsek Slunce. Mezi rostlinnou říší a říší božskou se nacházejí jiné říše, říše zvířecí a lidská. Všechny tyto říše jsou jen přechodem od rostlinné říše k říši božské. V božské říši vidíme opět říši nevinnosti a cudnosti, tak jako v říši rostlin. V říši zvířat a lidí vidíme říši žádosti.

Potom se ale poukázalo na budoucnost: Jednou zmizí všechny touhy a žádosti. Shora dolů se pak otevře kalich, tak jako se otevírá

kalich květiny, a shlédne dolů na člověka. Jako se sluneční paprsek noří do rostliny, tak se vlastní vytříbená síla člověka sjednotí s tímto božským kalichem.

Květní kalich můžeme duchovně obrátit, tak aby se shůry, s nebes skláněl dolů, a můžeme obrátit sluneční paprsek, tak aby se od člověka pozvedal k nebesům. Tento obrácený květní kalich, jak byl jako skutečnost představován v mystériích, byl nazýván svátým Grálem. Skutečný květní kalich rostliny je obráceným svátým Grálem. To, co představuje sluneční paprsek, poznává každý, kdo zná okultismus, a sice v podobě takzvané kouzelné hůlky. Kouzelná hůlka je pověrečně utvářený symbol duchovní skutečnosti. Tato kouzelná hůlka byla v mystériích nazývána krvavým kopím. V tomto ztvárnění vidíme původ Grálu na jedné straně a krvavého kopí na druhé straně, původní kouzelnou hůlku skutečného okultisty.

To jsou malé náznaky nesmírné hloubky; jsou to významné pravdy, jež se odehrávaly v pásu na severu a západě Evropy. Richard Wagner mnohé z těchto pravd tušil, stejně jako jeho přítel, hlubokomyslný hrabě Gobineau.

(...)

Vlastní tajemství vznešených mystérií přešlo na templáře na severu Španělska, na strážce Grálu. Zatímco Artušovi rytíři se zabývali spíše světskými záležitostmi, mohli být templáři připravováni na to, aby přijali tajemství ještě vyšší, totiž aby porozuměli velkému tajemství Golgoty, onomu světodějnému mystériu.

(...)

Svatý Grál s očištěnou krví byl přinesen do Evropy k templářům na hoře Montsalvat. Titul jakozto zakladatel byl vyvolen a Grál přijal. Nyní došlo k překonání krve. Čistě fyzický aspekt krve byl překonán aspektem duchovním.

(...)

Richard Wagner k tomuto prazákladnímu tajemství přistoupil jako málokdo jiný. Právě síla, jíž to učinil, z něj dělá velkého uměl

ce. Nelze ho považovat jen za obvyklého hudebníka, nýbrž za někoho, kdo proniká do hloubí tajemství, za někoho, kdo chtěl pro moderní lidstvo opět ztělesnit hluboká tajemství svátého Grálu. (...)

Při uvedení do mystérií se rozlišují tři stupně, jimiž musel člověk projít. Prvním stupněm byla otupělost, druhý stupeň se nazýval „zwifel“ a třetí „saelde“. První z nich byl stupněm, na němž byl člověk odváděn od veškerých předsudků světa, byl odkazován na sílu své vlastní duše, na svou sílu milovat, aby mohl spatřit svit vnitřního světla. Druhým stupněm byla „zwifel“, pochybnost. Toto pochybování o všem se dostavuje na druhém stupni zasvěcení, na vyšším stupni je pak pozvedáno do vnitřní blaženosti - saelde. To byl třetí stupeň, vědomé spojení s bohy.

Perceval - „Pronikni údolím!“ - tak byli ve středověku nazýváni tito adepti zasvěcení. To všechno musel Parsifal prožít. Díky své pozoruhodné geniálnosti Richard Wagner na onen Velký pátek roku 1857 pocítil to, co jako červená nit muselo procházet celým Parsifalovým vývojem.

Templáři byli těmi, kdo oproti církevnímu křesťanství zastupovali niterné, pravé křesťanství. Všude v *Parzivalovi* Wolframa z Eschenbachu můžeme vidět, že vedle církevního křesťanství chtěl postavit ducha niterného křesťanství.

Ve středověku ještě existovaly zbytky starých zprofanovaných mystérií. Vše, co k tomu patří, je shrnuto pod jménem Klingsor. Je to černý mág, na rozdíl od bílé magie svátého Grálu. Richard Wagner ho také postavil proti templářům.

Kundry je znovu se objevivší Herodias. Symbolizuje sílu, která je tvořivou silou přírody a která může být obojí, cudná i necudná, která však není vedena. Základ cudnosti i necudnosti je společný a záleží zde na tom, „jak se do lesa volá“. Produkční síla, která se v rostlinách projevuje v květních kališích, a pak směrem nahoru v dalších říších, je táž jako ve svátém Grálu. Musí pouze doznat vytříbení v té nejčistší, nejušlechtlejší formě křesťanství, jak se to ukazuje v *Parsifalovi*.

Kundry musela zůstat černou kouzelnicí, dokud ji Parsifal nevykoupil. Celá polarita Parsifala a Kundry dýchá vůní nejhlubší

moudrosti. Richard Wagner se více než kdo jiný postaral, aby to lidé mohli přijmout, aniž o tom věděli. Richard Wagner byl misionář, který měl světu zprostředkovat to nejvýznamnější, aniž by lidstvo o této pravdě vědělo.

(...)

V tvorbě Richarda Wagnera jde o religiózní prohloubení umění, vposledku ale o hluboké porozumění křesťanství. Wagner věděl, že v hudební podobě se křesťanství může projevit nejlépe. Pozvednutím se k niterným tajemstvím vesmírného řádu dosáhne člověk na jedné straně vědění, na druhé straně však též pravé zbožnosti.

R. Steiner: Das christliche Mystérium. GA 97. Přednáška z 29. července 1906, Landin (Mark), str. 259nn.